

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА РУХОМОГО СКЛАДУ ЗАЛІЗНИЦЬ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ**

Затверджую
Завідувач кафедри ФІНТ
В.М. Гамалія _____
Протокол №1 від «29» серпня 2023 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Кандидат філософських наук, доцент ХРОМОВА ОЛЬГА ІГОРІВНА
E-mail	hromova_oi@gsuite.duit.edu.ua
Навчальна дисципліна	Соціально-політичні студії
Офіційна назва освітньої програми	Комп'ютерні технології та системи штучного інтелекту
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації»
Спеціальність	174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін загальної підготовки, вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань, умінь, навичок та інших компетентностей щодо аналізу соціально-політичних реалій, діяльності соціально-політичних інститутів, цінностей політичної культури, що має сприяти у майбутніх правників здатності раціонально і критично оцінювати соціально-політичні феномени та робити усвідомлений політичний вибір, сприяти формуванню їх активної громадянської позиції та здатності виважено і компетентно реагувати на нові виклики сучасності.

Інтегральна компетентність	Здатність до успішного виконання професійних обов'язків внаслідок високої професійної кваліфікації: формулювати наукові і практичні проблеми, аналізувати й знаходити шляхи вирішення, аргументовано відстоювати свою точку зору, бути спроможним в умовах розвитку науки та соціальної практики до переоцінки наукового досвіду, аналізу своїх можливостей, безперервно поновлювати свої знання, використовуючи сучасні інформаційні технології; адаптуватися та діяти в новій ситуації.
Загальні компетентності	<p>ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК05. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
Спеціальні (фахові, предметні компетентності)	ФК10. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовий модуль 1. Основні засади соціально-політичних студій

Тема 1. Соціально-політичні студії як навчальна дисципліна

План теми:

1. Об'єкт і предмет соціально-політичних студій.
2. Категоріальний апарат і функції соціально-політичних студій.
3. Методологія соціально-політичних досліджень.
4. Концепції соціально-політичного знання.

Тема розкриває роль соціально-політичних наук в становленні й житті особистості та суспільства; розкриває мету, предмет дослідження та методологію соціально-політичних студій як навчальної дисципліни.

Література 14,15,21

Ключові поняття: соціально-політичні студії, соціум, політика, суспільство, соціально-політична сфера суспільства, методи, концепція, парадигма, синергетична парадигма, структурно-функціональна концепція, соціально-конфліктна концепція, символічний інтеракціонізм.

Тема 2. Виникнення та основні етапи розвитку соціально-політичного знання

План теми:

1. Історична ретроспектива, її необхідність та проблеми.
2. Становлення соціально-політичної думки в домодерну добу.
3. Основні соціально-політичні концепції кінця XIX – XXI ст.
4. Розвиток соціально-політичної думки в Україні.

В темі розкривається значення історичної ретроспективи будь-якої науки взагалі й соціально-політичних студій зокрема, хронологія та основні етапи розвитку соціально-політичного знання від античності до сьогодення, зокрема становлення соціально-політичних досліджень в Україні.

Література 9,10,14,16

Ключові поняття: історична ретроспектива, ідеальна держава, ідеологія, утопія, соціальна утопія, гуманізм, республіканізм, державний суверенітет, природні права людини, суспільний договір, консерватизм, лібералізм, утилітаризм, соціалізм, анархізм, залізний закон олігархії, плебісцитарна теорія демократії, національне відродження, інтегральний націоналізм, націонал-комунізм, діаспора.

Тема 3. Суспільство в соціально-політичному дискурсі

План теми:

1. Суспільство як соціальна система.
2. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.
3. Соціальні інститути. Сім'я як соціальний інститут.
4. Політичні інститути в системі соціальних інституцій суспільства.

В темі розкривається розуміння суспільства як соціальної системи та розглядаються її основні складові; зосереджено увагу на соціальних інститутах суспільства, передусім на інституті сім'ї.

Література 14, 15, 16

Ключові поняття: суспільство, соціальна стратифікація, соціальна мобільність, соціальний інститут, соціальний ліфт, сім'я, шлюб, розлучення, демографія, інститут держави, інститут парламентаризму, інститут глави держави, інститути виконавчої влади, інститут судової влади.

Тема 4. Освіта як соціальний інститут і проблеми академічної доброчесності

План теми:

1. Освіта як соціальний інститут і його функції в суспільстві. Вища освіта в Україні.
2. Концепція академічної доброчесності у вищій школі: сутність і фундаментальні цінності.
3. Основи академічного письма та доброчесності.
4. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

Розгляд теми передбачає ознайомлення з рівнями, формами та засадами функціонування системи вищої освіти в Україні, а також вивчення основних принципів та фундаментальних цінностей академічної доброчесності, набуття практичних навичок правильного цитування і оформлення посилань в освітніх та наукових роботах.

Література 1, 14, 16, 31

Ключові поняття: освіта, інститут освіти, вища освіта, академічна доброчесність, плагіат, відповідальність, довіра, наукове дослідження.

Тема 5. Політика як суспільне явище

План теми:

1. Політика як сфера суспільних відносин. Причини виникнення політики.
2. Основні властивості та структура політики.
3. Функції політики та її види.
4. Політика як всесвітня діяльність. Геополітика.

Тема розкриває зміст політики як соціального феномену, її структуру та функції. Також показано роль політики та міжнародних інституцій в глобальному світі.

Література : 6, 8, 11, 12, 14

Ключові поняття: політика, властивості політики, економічна політика, соціальна політика, культурна політика, геополітика, суб'єкт і об'єкт політики, внутрішня та зовнішня політика, глобалізація.

Тема 6. Влада як соціально-політичний феномен

План теми:

1. Поняття та структура влади.
2. Засоби, процес та види влади.
3. Функції політичної влади.
4. Законодавча, виконавча та судова влада в Україні.

Тема присвячена феномену влади та зокрема розгляду політичної влади та її структури в Україні.

Література 7, 11,12,13,14,15

Ключові поняття: : влада, політична влада, джерела влади, суб'єкти влади, об'єкти влади, ресурси влади, законодавча влада, виконавча влада, судова влада.

Тема 7. Політична система суспільства

План теми:

1. Поняття політичної системи та її структура.
2. Типологія політичних систем.
3. Політичні режими. Політичний режим в Україні.
4. Основні функції політичної системи.

В темі розкривається поняття політичної системи, її структури, дається аналіз політичних режимів, розглядається особливості політичного режиму в Україні.

Література 11, 12, 13, 20, 30

Ключові поняття: політична система, політичний режим, політична свідомість, політична культура, авторитарний режим, тоталітарний режим, демократичний режим, радянський режим, ісламський режим.

Тема 8. Держава як основний інститут політичної системи

План теми:

1. Поняття та функції держави. Основні ознаки держави.
2. Типологія держав. Україна як національна держава.
3. Форми державного правління та державного устрою. Україна як демократична держава.
4. Державна політика та державне управління.

Тема передбачає з'ясування поняття та функцій держави, її ознак та типів; особливості функціонування держави України.

Література 5,11,12,14, 25

Ключові поняття: держава, суверенітет, національна держава, демократична держава, державна політика, державне управління, місцеве самоврядування.

Змістовий модуль 2. Політика та громадянське суспільство

Тема 9. Громадянське суспільство та його функції

План теми:

1. Поняття та функції громадянського суспільства.
2. Поняття громади та роль громадян в демократизації суспільства.
3. Громадянське суспільство в Україні.
4. Громадські організації та волонтерський рух.

В темі розкриваються механізми самоврядування суспільства, розглядається проблеми функціонування громадянського суспільства в Україні.

Література 5, 7, 11, 14, 25

Ключові поняття: громадянське суспільство, громада, правова держава, громадська організація, волонтерський рух, самоорганізація, самоврядування.

Тема 10. Демократія як форма реалізації народовладдя

План теми:

1. Демократія: характерні риси та види.
2. Форми демократії. Демократія в Україні.
3. Вибори як форма особистої участі громадян в управлінні державою. Важливість вибору в житті людини.
4. Політичні партії та їх функції.

Тема розкриває основні засади сучасної демократії та її особливості в Україні; показує роль політичних партій в сучасному демократичному суспільстві.

Література 2, 3, 7, 11, 14

Ключові поняття: демократія, пряма демократія, представницька демократія, вибори, виборче право, виборча система, виборчий процес, референдум, плебісцит, політичні партії.

Тема 11. Особистість в соціально-політичному дискурсі

План теми:

1. Політична соціалізація: типи, механізми, етапи. Особливості політичної соціалізації в Україні.
2. Політична поведінка та її типи. Політична комунікація та політичне маніпулювання: основні моделі та механізми.
3. Форми участі людини в політиці: політичне лідерство.
4. Політична еліта як особлива соціальна група. Політичне лідерство і політична еліта в Україні.

В темі розкриваються основні механізми політичної соціалізації та форми політичної поведінки, проблеми політичного лідерства та політичних еліт в Україні.

Література 11, 12, 14, 18

Ключові поняття: політична соціалізація, політична поведінка, політична комунікація, політичне маніпулювання, політичне лідерство, політична еліта.

Тема 12. Політична культура і політична свідомість

План теми:

1. Поняття та структура політичної культури суспільства.
2. Політична свідомість та її особливості.
3. Політична ідеологія та її функції. Основні сучасні ідеології.
4. Громадська думка та механізми її формування в сучасному світі.

Тема присвячена аналізу складових політичної культури суспільства й основних політичних ідеологій сучасності; також розглядаються сучасні засоби формування

громадської думки та наслідки застосування інформаційних технологій з метою вплинути на процеси здійснення вибору громадянами.

Література 4, 14, 19, 29

Ключові поняття: політична культура, політична свідомість, політична ідеологія, лібералізм, консерватизм, соціал-демократія, національні ідеології, громадська думка, соціально-політичні технології.

Тема 13. Медіа і демократія в сучасному суспільстві. Свобода, етика і відповідальність

План теми:

1. Поняття мас-медіа. Роль інформації та медіа в сучасному світі.
2. Свобода слова та проблема відповідальності щодо розповсюдження інформації.
3. Маніпуляції в медіа просторі: фейки, пропаганда, дезінформація.
4. Проблема приватності, конфідційності та прав людини в мережі Інтернет.

Тема присвячена проблемі існування сучасної людини в інформаційному суспільстві та ролі інформації як в повсякденному, так і в соціальному житті.

Література 4,14,15, 22, 25, 29

Ключові поняття: інформація, інформаційне суспільство, медіаграмотність, свобода слова, фейк, пропаганда, дезінформація, соціальні мережі, цифрова ідентичність, кіберзлочинність.

Тема 14. Соціально-політичні процеси в сучасному світі

План теми:

1. Поняття ідентичності. Національна і політична ідентичність.
2. Причини, структура та функції політичних конфліктів.
3. Поняття та види соціально-політичних змін.
4. Війна як конфлікт між політичними утвореннями. Російсько-українська війна: передумови та наслідки.

Основним завданням вивчення теми є з'ясування поняття ідентичності та її різновидів, а також поняття та видів політичних конфліктів, одним з яких є війна.

Література 8, 11,14, 24, 28

Ключові поняття: ідентичність, національна ідентичність, політична ідентичність, політичний конфлікт, соціально-політичні зміни, державний переворот, революція, реформи, терор, війна, російсько-українська війна.

Тема 15. Світовий політичний процес та основи геополітики

План теми:

1. Міжнародні відносини: сутність та види.
2. Геополітичні фактори в політиці сучасних держав.
3. Політична модернізація та постмодернізація.
4. Україна в сучасному геополітичному просторі.

В темі піднімаються питання співвідношення зовнішньої та міжнародної політики, геополітики і національної держави, розкривається становище України в сучасному геополітичному просторі.

Література 7, 8, 11, 19, 24

Ключові поняття: міжнародні відносини, зовнішня політика, міжнародна політика, геополітика, національна держава, політична модернізація, постмодернізація.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	<p>ПРН13. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ПРН14. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.</p>
-------------------------------	--

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю		Поточний контроль (робота на семінарах, інші види самостійної роботи) – 70 балів Проміжний контроль (тестування) – 20 балів Підсумковий контроль (залік) – 10 балів	
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ			
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).			
Підсумкові бали навчальної дисципліни		= Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	+ Кількість балів за підсумковим контролем
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.

60-64		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про вищу освіту» №1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Закон України «Про політичні партії в Україні». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
3. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
4. Закон України «Про інформацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
5. Закон України «Про громадські об'єднання». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
6. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
7. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

Базова

8. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
9. Історія соціальних і політичних теорій: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня магістра зі спеціальності 033 «Філософія» всіх форм навчання [Електронний ресурс] / [упоряд. О. В. Кулешов]. Черкаси : ЧДТУ, 2018. 43 с.
10. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
11. Політологія: підручник / [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань та ін.]; за ред. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2018. 462 с.
12. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1854/1/Політологія_29_10_2018.pdf
13. Політологія: конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Н. М. Семке, І. М. Доля. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 156 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161788797.pdf>
14. Требін М. П. Соціально-політичні студії: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 696 с.

15. Требін М. П. Соціально-політичні студії: посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2019. 138 с.
16. Хромова О.І., Черняк Д.С. Соціологія: опорний конспект лекцій в схемах і таблицях: для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. К.: ДУІТ, 2023. 114 с.

Допоміжна

17. Бадью А. Похвала політиці. К.: Видавництво Анетти Антоненко, 2019. 260 с.
18. Денисенко В., Вишневський Ю. Політики не брешуть. 10 законів взаємодії політиків і виборців. К.: Наш формат, 2020. 296 с.
19. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш Формат, 2020. 466 с.
20. Мустафін О. Злам: кризи політичних режимів. Змінитися або загинути. К.: Видавництво Vivat, 2021. 288 с.
21. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 492 с.
22. Пакет дидактичних матеріалів «Медіаграмотність як інструмент активного освоєння комунікаційних середовищ». URL: <http://www.biblioteka.lviv.ua/files/Media.pdf>
23. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2019. 744 с.
24. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. К.: Наш формат, 2020. 392 с.
25. Степаненко В.П. Громадянське суспільство: дискурси і практики / Віктор Степаненко. К.: Ін-т соціології НАН України, 2015. 420 с.
26. Українське суспільство в умовах глобальних змін: цивілізаційний вимір. Монографія; за заг. ред. проф. О. Ю. Панфілова. Харків: ВД «Інжек», 2015. 240 с.
27. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 3 (17) / Головні редактори д. екон. н. В.М.Ворона, д. соціол. н. М.О.Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2016. 550 с.
28. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. К.: Наш формат, 2020. 192 с.
29. Хромова О., Маруховський О., Чернявська Б. Гуманітарні аспекти інформаційної безпеки. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. 2022. Том 5(2). С.76-84. URL: <https://doi.org/10.15421/342223>
30. Хромова О.І. Подолання минулого і цивілізаційний вибір України. Науковий вісник Карпатського університету ім. А. Волошина: збірник наукових праць. Випуск 6. Ужгород, 2023. С. 287-289. URL: https://kau.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/Naukovyj-Visnyk-6_compressed.pdf
31. **Хромова О. І.** , Міщенко О.В., Ніколенко К.В. Перспективи трансформації української вищої освіти у післявоєнний період. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2022. № 41(7-9). С.47-56. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=cdMsc7IAAAAJ&citation_for_view=cdMsc7IAAAAJ:blknAaTinKkC

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/publication-category/monohrafii/>
2. Інститут практичної політики. URL: <https://texty.org.ua/d/socio/firm/institut-praktychnoi-polityky/>
3. Український інститут міжнародної політики. URL: <https://www.uiip.org.ua/дослідженняresearch/>